

דפים ד – ה

1. מהם המקורות לחיוב השבתת החמץ מחצות יום י"ד?

נחלקו תנאים ואמוראים על מקור דין השבתת החמץ מחצות יום י"ד;
 – לא תשחט על חמץ דם זבחי – לא תשחט הפסח ועדיין חמץ קיים. ומסתבר שקבעה תורה זמן אחד
 לכל ישראל, משעה שאפשר לשחוט הפסח, מחצות. ואם כן כשהזהיר על ההשבתה ביום הראשון תשבינו,
 הכוונה מערב יום טוב (רבי ישמעאל; רבא).
 – מכך שהשבתת חמץ בשריפה דוקא, והלא הבערה היא אב מלאכה – על כרחך ביום הראשון תשבינו
 היינו בערב יום טוב (רבי עקיבא). [במכילתא הגירסה: רבי יונתן]. וכשיטת רבי יהודה שאין ביעור חמץ אלא שריפה, וכפי
 השיטה שאין אומרים 'מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה גם שלא לצורך'.
 – אך ביום הראשון תשבינו. 'אך' – חלק, חציו מותר וחציו אסור, ואילו יום טוב עצמו כולו אסור
 שהרי הוקשה השבתת שאור לאכילת חמץ ולאכילת מצה (רבי יוסי [הגלילי]. ובדומה לזה דרש אביי, אלא שהסמך
 דרשתו על הפסוק **שבעת ימים שאר לא ימצא**. וע' בבאור חילוקי הדרשות באבנ"ז שטז).
 – מצינו י"ד שנקרא 'ראשון' שנאמר **בראשון בארבעה עשר יום לחדש** (תנא דבי רבי ישמעאל).
 יש מפרשים שאין זה מקור לעצמו אלא לומר שלשון 'ראשון' יכול להתפרש על י"ד. ותנא
 דבי רבי ישמעאל אינו חולק על רבי ישמעאל (ר"י בכרך, הנצי"ב, וכן צדד בשפת אמת. ובתוס' מבואר
 שהוא מקור לעצמו. וע"ע פני יהושע).
 – 'ראשון' משמע מוקדם (כמו הראשון אדם תולד). כלומר קודם ל'שבעת הימים' הנאמר בסמוך (רב נחמן
 בר יצחק).

א. לדברי הירושלמי (א, ד) בדעת רבי מאיר, מהתורה זמן מצות ביעור הוא שעה אחת קודם שקיעת
 החמה, [ביום הראשון] – הוא יום חמשה עשר. יכול משתחשך – ת"ל אך, תן לו לפני שקיעת
 החמה שעה אחת], וביעור משש שעות ולמעלה – מדברייהם.
 ב. נחלקו ראשונים האם מצוים בכל יראה ובל ימצא בי"ד מחצות היום (כן נקט הראב"ד ועוד מפרשים
 בדעת הרמב"ם הל' חמץ ג, ח. וכן מדייקים מרש"י כאן ולהלן ו: ד"ה ודעתו, ובב"ק כט:), או אין שם אלא
 דין 'תשבינו' לבד (עפ"י ראב"ד. [וצ"ל שלשון הראב"ד בהשגותיו על המאור להלן (ז) – לאו דוקא]; חדושי
 רבנו דוד; חדושי הר"ן ו: מאירי ז ועוד. ויש אומרים שכן היא גם דעת הרמב"ם. ע' מאירי שם, מגיד משנה ג, ח
 ועוד. וי"א שגם דעת רש"י כן – ע' מהרש"א להלן י: [קובץ ענינים יב:]; אליה רבה תלא. וכן העתיקו הלבוש
 המג"א ועוד. וראה עוד בשיטות הראשונים בשו"ת שבט הלוי ח"ה קי. וע"ע משך חכמה פרשת בא יג, ז).

דף ה

ז. אלו הלכות למדו מן המקראות שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים; ולא יראה לך שאר בכל גבלך?

אסור להטמין חמץ, גם אם לא יראנו בפסח (לא ימצא).
 המטמין עובר בכל ימצא ובכל יראה [שהושוו שני הלאוין זה לזה] (עפ"י ר"ן ורא"ש). ויש אומרים
 בכל ימצא בלבד (כסף משנה א, ג).
 אסור לקבל פקדונות חמץ מן הנכרי (שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים – בין שלך בין של אחרים).
 ודוקא אם קיבל עליו הנפקד אחריות, אבל ללא קבלת אחריות אין איסור (לא יראה לך – שלך אי אתה
 רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה). ואין חילוק בין נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר, ובין שלא